

PRATA
med
BARN

Studiehandledning

www.pratamedbarn.nu

Innehåll

Introduktion	4
Teman som tas upp i studiehandledningen	4
Fortsatt utveckling och uppföljning av materialet	4
Bakgrund	5
Vision.....	5
Målgrupp.....	5
Personlig handlingsplan	5
Mål	5
Modul: Vanliga farhågor	7
Förberedelser	7
Övningar i detta avsnitt.....	7
Diskutera tillsammans	8
1. Rädslor och farhågor	8
2. Barnkonventionen.....	8
3. Affirmera, bekräfta och avdramatisera	9
4. Närvaro och aktivt lyssnande	9
5. Fördjupningsövning: Affirmationer	10
6. Rollspel	11
Modul: Före ett samtal	11
Förberedelser	12
Övningar i detta avsnitt	12
Filmer i webbmodulen	12
Diskutera tillsammans	13
Checklistan – 8 snabba tips på förberedelser	14
Modul: Under ett samtal	15
Förberedelser	15
Övningar i denna modul.....	15
Hitta på egna diskussionsfrågor!.....	15
Filmer i webbmodulen	16
Diskutera tillsammans	17

Diskutera tillsammans: Barns delaktighet	17
Checklista för delaktighet – 6 snabba	18
Modul: Efter ett samtal	19
Förberedelser	19
Övningar i denna modul	19
Hitta på egna diskussionsfrågor!.....	19
Diskutera tillsammans	20
Checklista: Efter ett samtal – 3 snabba	21
Modul: Fördjupning	22
Diskutera tillsammans	22
Fördjupningsövningar att diskutera i arbetsgruppen/teamet	22
• <i>Rollkonflikt</i>	22
• <i>Barns delaktighet och tidsbrist</i>	23
• <i>Barnsamtal på vuxnas villkor</i>	23
• <i>Relationen som kompetens</i>	24

Introduktion

Den här studiehandledningen tillhör metodstödet "Prata med barn" (www.pratamedbarn.nu). "Prata med barn" är en webbsida som vänder sig till personer som arbetar med barn inom socialtjänsten. Där ges svar på vanliga funderingar som socialarbetare har om barnsamtal samt konkreta tips, checklistor och övningar som kan användas både individuellt och i arbetsgrupper. Webbsidan består av inspelade samtal med en panel bestående av tre socialarbetare: en utredare, en behandlare, en medarbetare från kvinnojouren samt en samtalsledare. Panelens reflektioner utgår från frågor om barnsamtal som ställts av socialarbetare inom individ - och familjeomsorgen i Huddinge och Nacka kommun. De inspelade samtalen är helt fristående och kan ses oberoende av varandra. På webbsidan har vi dock delat in dem i olika teman/ moduler (se nedan). Till varje modul har vi kopplat extramaterial i form av reflektions- och diskussionsövningar. Övningarna har vi samlat i studiehandledningen, tillsammans med ytterligare material som specifikt syftar till att du ska kunna öva och reflektera tillsammans med kollegor i din arbetsgrupp. Tanken med studiehandledningen är att ni genom att arbeta med frågorna i din arbetsgrupp ska kunna ge varandra kollegialt stöd och även lära er av varandras erfarenheter. Vår förhoppning är också att ni därigenom ska bli tryggare och känna större självförtroende i samtalsituationen.

TEMAN SOM TAS UPP I STUDIEHANDLEDNINGEN:

- Vanliga farhågor
- Före ett samtal
- Under ett samtal
- Efter ett samtal
- Fördjupning

Vi vill poängtera att "Prata med barn" är utformat som ett metodstöd för yrkesverksamma socialarbetare och inte som en samtalsutbildning. Innehållet på webbsidan är mycket begränsat och det finns flera aspekter av barnsamtal som har förenklats eller inte alls tagits med. Om du vill fördjupa dina kunskaper i samtalsmetodik eller barns delaktighet finns det många bra utbildningar och studier att ta del av. Några av dem kan du hitta under modul 7 (Fördjupning) på webbsidan. Webbsidan har tagits fram genom ett samarbete mellan FoU Södertörn och socialarbetare i Huddinge- och Nacka kommun. Idag utvecklas och administreras sidan av tre FoU- enheter i Stockholm: FoU Södertörn, FoU Nordost och FoU Nordväst. För innehållet i studiehandledningen ansvarar **Kamilla Nylund** som är kompetensutvecklingsledare inom Individ – och familjeomsorgen i Huddinge kommun.

FORTSATT UTVECKLING OCH UPPFÖLJNING AV MATERIALET

"Prata med barn" är resultatet av ett medskapandeprojekt där forskare och praktiker har ambitionen att fortsätta utvecklas. Har du synpunkter på studiehandledningen eller förslag på ändringar eller utvecklingsområden så får du gärna höra av dig till Josefin Bernhardsson, projektledare och forskningsledare på FoU Nordost. josefin.bernhardsson@founordost.se
Om du har tankar eller frågor om hur ni kan arbeta vidare med materialet på din arbetsplats, kontakta Kamilla Nylund: kamilla@nylund@huddinge.se

Bakgrund

Barn har rätt till delaktighet och inflytande i frågor som rör deras egna liv. Den rätten regleras bland annat genom socialtjänstlagen och Barnkonventionen (som blir svensk lag 2020). Flera av de metoder och verktyg som används inom socialtjänsten syftar också till att öka barns delaktighet, som exempelvis Signs of Safety och BBIC.

Ett flertal forskningsstudier och undersökningar har pekat på vikten av att barn blir hörda och görs delaktiga i socialtjänstens utredningsprocesser och behandlingar. Insatserna blir bättre anpassade efter barnens behov och de professionella som arbetar med barn känner större lust och engagemang inför sitt arbete. Därutöver ökar barnens känsla av sammanhang och förståelse för sin egen situation (Heimer, Näsman och Palme, 2017; Olsson 2017).

Trots detta finns det stora brister vad gäller barns delaktighet och inflytande inom socialtjänsten. En forskningsstudie av Heimer, Näsman och Palme (2017) har till exempel visat att barns inflytande tenderar att minska under utredningsprocessen, samtidigt som vårdnadshavarnas inflytande snarare ökar. Regeringens nationella samordnare visade också i sin slutrapport 2017 att utredande socialsekreterare inom barn- och ungdomsvården i snitt använder 2% av sin arbetstid till att prata med barn (Barn och ungdomens reform, 2017). Detta beror delvis på strukturella hinder som tidsbrist, men också på att många socialsekreterare känner oro inför att samtala med barn.

I metodstödet "Prata med barn" har vi fokuserat på det som rör socialarbetares självförtroende och känsla av trygghet i samtalsituationen, vilket vi bland annat tror kan stärkas genom övning och reflektion.

VISION

Utgångspunkten i framtagandet av metodstödet har varit att alla kan prata med barn. Vår vision är att *"alla socialarbetare ska längta efter att prata med barn och känna sig trygga i den rollen"*.

Det övergripande målet på organisationsnivå är att metodstödet ska inspirera till att öka barns delaktighet och inflytande, att insatserna ska bli bättre anpassade efter barnens behov och att vi därigenom får en högre kvalitet på vår verksamhet.

MÅLGRUPP

Yrkesverksamma socialarbetare som i sitt arbete möter och samtalar med barn.

PERSONLIG HANDLINGSPLAN

För att komma igång och använda ny kunskap eller utveckla befintliga kunskaper och färdigheter kan det vara bra att ha en strukturerad plan. En del av en sådan plan är att skapa en målbild för vad du önskar uppnå, vilken form av stöd du behöver för att lyckas samt från vem eller vilka du kan få det. Mallen nedan kan användas som inspiration för att skapa en personlig handlingsplan.

Mål

Vilket är ditt önskade läge och vad krävs för att du ska nå ditt mål?
Formulera din egen vision och målbild.

- Vad behöver du mer kunskap om?
- Vad behöver du träna mer på?
- Hur och vilket sorts stöd behöver du för att lyckas?

Vad? Skriv ner delmål som ska leda till ditt övergripande mål (ska vara specifika och träningsbara).

Hur? Skriv ned hur du ska göra för att träna på dina delmål.

När? Skriv ner när, och i vilka sammanhang, du ska träna.

Stöd? Skriv ner av vem eller vilka du behöver få stöd från samt hur ofta och på vilket sätt.

Uppföljning? Skriv ned en tidsplan för dina mål samt hur och när du ska följa upp dem.

Modul: Vanliga farhågor

Webbmodulen "Vanliga farhågor" behandlar rädslor och farhågor som socialarbetare kan ha i relation till barnsamtal. I modulen reflekterar panelen kring vad som egentligen kan gå fel i ett samtal samt ger konkreta tips på saker man kan göra för att skapa trygghet i samtalsituationen.

I detta avsnitt ger vi förslag på hur ni kan arbeta med rädslor och farhågor i ert team/ arbetsgrupp.

FÖRBEREDELSE

- Titta på filmen "Vad du kan göra för att minska din oro".
- Läs igenom och välj ut vilka diskussionsövningar ni vill göra.
- Diskutera och reflektera tillsammans i teamet/arbetsgruppen.

ÖVNINGAR I DETTA AVSNITT:

- 1) Rädslor och farhågor
- 2) Barnkonventionen
- 3) Affirmera, bekräfta och avdramatisera
- 4) Närvaro och aktivt lyssnande
- 5) Fördjupningsövning om affirmationer
- 6) Rollspel

Diskutera tillsammans

1. RÄDSLOR OCH FARHÅGOR

- Är det vanligt att ni känner rädslor eller har farhågor inför ett barnsamtal? Hur ser de ut? Dela med er av nya och gamla erfarenheter och hur ni har gjort för att komma över dem.
- För vems skull har ni barnsamtal? Och på vilket sätt påverkar det hur samtalet blir?
- Vilka faktorer kan påverka hur ett barnsamtal blir (både bra och dåligt)? Hur kan man förekomma eller hantera dessa faktorer?
- Dela med er av goda exempel i gruppen. När har ett barnsamtal blivit riktigt bra och vad bidrog till det?

2. BARNKONVENTIONEN

Barnkonventionen är en central utgångspunkt i socialtjänstens värdegrundsarbete och i förhållningssättet till barn utifrån principen om barnets bästa.

- Utgå från er verksamhet och diskutera: Vilka underliggande och uttalade strukturella värderingar och normer påverkar ert förhållningssätt till barn?
- Hur avspeglar sig era personliga värderingar och förhållningssätt till barn i er verksamhet?
- Ge exempel på hur arbetet i er verksamhet organiseras utifrån principen om barnets bästa. Finns det tillfällen när det är svårt att följa principen om barnets bästa? Hur hanterar ni det i sådana fall?

Enligt barnkonventionen ska barns bästa beaktas i alla beslut som rör dem (artikel 3). I dessa beslut har barn rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

3. AFFIRMERA, BEKRÄFTA OCH AVDRAMATISERA

- Vad betyder begreppen affirmera, bekräfta och avdramatisera?
- Använder ni er av dessa tekniker i samtal med barn och vilka erfarenheter har ni av det?
- Dela med er av goda exempel.

4. NÄRVARO OCH AKTIVT LYSSNANDE

- Hur gör ni för att visa att ni lyssnar under ett samtal? Dela med er av goda exempel.
- Vänd på frågan och ge exempel på vad lyssnande *inte* är?
- Diskutera begreppen; reflektioner och sammanfattningar.
- Använder ni er av dessa tekniker i samtal med barn? Vilka erfarenheter har ni av det?
- Det finns olika tankar om *hur* och *när* man bör dokumentera ett samtal för att inte störa närvaron. Hur ser du och ditt team/arbetsgrupp på det? Ge exempel på tips och verktyg som ni använder och som hjälper er. Dokumenterar ni under samtalet för er själva, tillsammans med barnet och/eller efter samtalet?

5. FÖRDJUPNINGSSÖVNING: AFFIRMATIONER

För att det ska kännas naturligt att använda affirmationer är det bra att träna på att hitta de "rätta orden". Affirmationer bör vara så specifika som möjligt, det vill säga, de bör beskriva eller lyfta upp någons styrkor, förmågor, egenskaper, ansträngningar eller särskilda kompetenser. De bör även vara kopplade till en eller flera särskilda och specifika händelser.

a) Affirmera en kollega (dela in er parvis eller i mindre grupper).

- Ta några minuter för er själva och formulera positiva affirmationer till de andra i gruppen. Dela med er av affirmationerna till varandra.
- Ta sedan några minuter och formulera affirmationer som är *specifika* för dina kollegor. Något som hen gör eller har gjort/utfört/klarat av i samband med en händelse/aktivitet och dela med er till varandra av dessa.
- Diskutera om det kändes annorlunda den andra gången – och i så fall vad skillnaden blir när affirmationer kopplas till en specifik förmåga och händelse.

b) Affirmera en kändis

- Välj ut personer (spåna tillsammans) som är kända för arbetsgruppen och träna på att formulera affirmationer till dem. Välj gärna både personer som ger er positiva och negativa associationer, exempelvis: statsministern, olika politiker, kändisar eller påhittade figurer som Emil i Lönneberga, Ronja Rövardotter, Musse Pigg, etcetera.
- Fundera först tyst för er själva och dela sedan med er av era tankar i gruppen. Skriv gärna ned exempel som ni kan kika på i efterhand.

6. ROLLSPEL

- Dela upp er i smågrupper om tre (alternativt fyra om ni vill ha en stödperson/vårdnadshavare med i samtalet).
- En är observatör.
- En är socialarbetare.
- En är klient (barn eller ungdom).

Förberedelser:

Kom överens om vilken typ av samtal det ska vara; utredande, informerande eller behandlande, och bestäm sedan vem som spelar vilken roll i samtalet.

Utgå ifrån det som tagits upp ovan, som exempelvis: barns delaktighet, närvaro, aktivt lyssnande och affirmationer. Övningen kan göras på många olika sätt, men det är bra att försöka hålla sig till scenarier som är trovärdiga eller sådana som ni själva har varit med om.

- Samtalsledaren bestämmer, utan att berätta för de andra, vilken roll hen kommer att inta, vilken sorts socialarbetare hen ska vara (attityder, värderingar, inställning till barn och barns delaktighet) samt förutsättningarna för samtalet (är det till exempel det första samtalet eller har ni haft flera?).
- Den som är klienten i rollspelet bestämmer i sin tur vilken roll hen vill spela och hur samarbetsvillig hen vill vara i samtalet.

Spela upp eller hitta på ett samtal som ni nyligen har haft, eller utgå från ett realistiskt ärende. Samtalsledaren inleder och klienten berättar. Samtalsledaren spelar den roll som hen har bestämt sig för och använder sig av lämpliga tekniker. Observatören för protokoll över saker som; samtalstekniker, förhållningssätt till barnet, hur mycket och på vilket sätt barnet görs delaktigt samt hur samtalet utvecklar sig.

- Diskutera hur de olika rollerna kändes och vad ni kan lära er av det. Observatören reflekterar och ger feedback.
- Byt roller så att alla får träna på att leda samtalet, respektive observera och hitta på en historia/fallbeskrivning.

Reflektionsruta

- Vad tar ni med er från den här modulen?
- Vad kan ni utveckla och göra annorlunda i er verksamhet?
- Saknades något?

Modul: Före ett samtal

Webbmodulen "Före ett samtal" handlar om hur man kan förbereda sig för att bli tryggare i samtalssituationen. I modulen reflekterar panelen bland annat kring frågor som gäller syskon och vårdnadshavares närvaro i ett samtal, om det finns en åldersgräns för att prata med barn samt hur en kan göra för att barnet ska känna sig delaktigt från start. Panelen ger också tips på saker som kan vara bra att tänka på i förberedelserna inför ett barnsamtal.

I detta avsnitt ger vi förslag på hur ni kan arbeta med förberedelser i ert team/ arbetsgrupp.

FÖRBEREDELSE

- Välj ut en eller flera av nedanstående filmer som ni vill titta på gemensamt.
- Läs igenom och välj ut vilka diskussionsövningar ni vill göra.
- Diskutera och reflektera tillsammans i teamet/arbetsgruppen.

ÖVNINGAR I DETTA AVSNITT:

- Diskussionsfrågor till filmerna finns samlade nedan

FILMER I WEBBMODULEN:

Film 1. Hur kan jag förbereda mig inför ett samtal?

Film 2. Vad kan jag göra för att barnet ska känna sig delaktigt från start?

Film 3. Finns det tillfällen då jag inte bör prata med ett barn?

Film 4. Bör barnets vårdnadshavare vara med i samtalet?

Film 5. Kan barnets syskon vara med i samtalet om det inte vill ha ett enskilt samtal med mig?

Film 6. Vilka är för- och nackdelarna med att vara två handläggare i ett samtal?

Film 7. Vad bör jag tänka på när det gäller samtal med äldre respektive yngre barn?

Film 8. Från vilken ålder är det lämpligt att ha samtal med barn? Finns det en åldersgräns?

Film 9. Hur långt bör ett barnsamtal vara?

Diskutera tillsammans

- Finns det tillfällen då vi inte bör ha barnsamtal? Vilka är anledningarna då?
- Vad har ni för riktlinjer gällande vårdnadshavares närvaro i barnsamtal? Hur gör ni hos er?
- Hur hanterar vi en situation då föräldrarna uttrycker att barnet har "svårt för nya kontakter" och/eller "redan träffar många professionella"?
- Vad har ni för riktlinjer gällande syskons närvaro i barnsamtal? Hur gör ni hos er? Vilka för- och nackdelar finns det med att ha med syskon i samtal?
- Vilka för- och nackdelar finns det med att vara två handläggare i ett barnsamtal? Hur gör ni hos er och vilka erfarenheter har ni?
- Från vilken ålder tycker ni att det lämpligt att ha samtal med barn? Har ni riktlinjer för åldersgränser hos er? Dela med er till varandra om era erfarenheter av att ha samtal med barn i olika åldrar.
- Hur förbereder ni er inför ett barnsamtal? Har ni trix och tips som ni kan dela med er av?
- Hur ni gör för att göra barn delaktiga från start? Har ni trix och tips som ni kan dela med er av?
- Egna frågor och reflektioner som ni vill diskutera?

Reflektionsruta

- Vad tar ni med er från den här modulen?
- Vad kan ni utveckla och göra annorlunda i er verksamhet?
- Saknades något?

Checklista för förberedelser – 8 snabba

Bra förberedelser är "A och O" för att ett samtal ska bli så lyckat som möjligt. Nedan har vi samlat några tips, kanske har ni flera som ni kan fylla på med?

- Läs på om barnet innan mötet. Ta reda på så mycket bakgrundsinformation som möjligt.
- Tänk igenom syftet med mötet och vilken typ av möte det är; informerande, utredande, stödjande eller behandlande? Vilken roll har du? Vilken roll har barnet? Hur blir det här mötet för barnet och hur kan jag underlätta för det så mycket som möjligt? Vilken information bör jag ge till barnet innan mötet?
- Gör en agenda/plan för mötet.
- Förbered dig på det du ska säga till barnet och i vilken ordning du ska säga det. Det är bra att ta det som är lättast först, som att ge information. Ett tips kan vara att träna in en inledning som du känner dig trygg med.
- Planera vilket rum du ska var i (eller om ni ska ses på en plats som barnet väljer/ känner sig trygg) och vad du ska ta med till rummet som barnet kan hålla i/ leka med.
- Förbered rummet och om du ska bjuda på fika; något att äta och dricka som passar mötets tidpunkt och barnets ålder.
- Tänk igenom ramarna för samtalet – för vem träffar jag barnet och vilka är de potentiella konsekvenserna för barnet? Påminn dig om att inte lova något som inte går att uppfylla.
- Tänk på att du inte kan lösa allt i ett samtal! Genom att vara närvarande och bekräfta barnets berättelse gör du redan en viktig skillnad för barnet.

Att vara påläst och förberedd inför mötet signalerar till barnet att det är viktigt, väntat och välkommet. En bra start kan vara den avgörande skillnaden för att få till ett lyckat samtal och bygga en god relation till barnet.

Modul: Under ett samtal

Webbmodulen "Under ett samtal" behandlar olika typer av situationer och ställningstaganden som en kan ställas inför som socialsekreterare. I modulen reflekterar panelen bland annat kring frågor såsom hur man börjar prata om sexuella övergrepp, om det är okej att visa egna känslor i ett samtal och vad en gör när ett barn inte vill prata. Panelen delar också med sig av enkla knep som kan vara bra att ha med sig under själva samtalet.

I detta avsnitt ger vi förslag på hur ni i er arbetsgrupp kan arbeta med situationer som kan uppstå under ett samtal.

FÖRBEREDELSE

- Välj ut en eller flera filmer som ni vill titta på gemensamt.
- Läs igenom och välj ut vilka diskussionsövningar ni vill göra.
- Diskutera och reflektera tillsammans i teamet/arbetsgruppen.

ÖVNINGAR I DENNA MODUL:

- Diskussionsfrågor till filmerna och om barns delaktighet

Hitta på egna diskussionsfrågor!

Skriv ned frågor och tankar som du/ni får när ni tittar på filmerna. Det kan exempelvis vara frågor som ni vill fördjupa er i eller diskutera i gruppen utöver de som finns nedan.

FILMER I WEBBMODULEN:

Film 1. Hur gör jag för att öppna upp ett samtal?

Film 2. Att göra närvaro.

Film 3. Konsten att vara snäll.

Film 4. Hur gör jag när ett barn har träffat flera myndighetspersoner tidigare?

Film 5. Våga fråga.

Film 6. Gå in i samtalet med en hypotes.

Film 7. När är det lämpligt att börja prata om det svåra?

Film 8. Finns det en risk att jag informerar för mycket?

Film 9. Hur hanterar jag starka känslor i ett samtal?

Film 10. Är det ok att visa egna känslor?

Film 11. När och hur ska jag börja prata om sexuella övergrepp?

Film 12. Hur hanterar jag ord mot ord – situationer?

Film 13. Hur gör jag när ett barn är tyst?

Film 14. Hur gör jag när barnet ger en otydlig tidsangivelse?

Film 15. Avrunda och avsluta ett samtal.

Diskutera tillsammans

- I filmen "Gå in i samtalet med en hypotes" pratar panelen om att en del socialarbetare undviker att ställa vissa frågor om de känner sig osäkra på att kunna ta emot det barnet berättar. Vad är det man är rädd för att inte kunna "ta emot" – tror ni?
- Barn brukar tycka att det är viktigt att vuxna är snälla – vad betyder det att vara snäll?
- Hur visar man empati och bekräftar barnets känslor, utan att ens egna känslor tar över för mycket?
- Hur gör ni när barn är tysta och inte vill prata? Dela med er av erfarenheter och tips.
- Hur tar man upp frågan om sexuella övergrepp? Vad kan man använda för ord/ begrepp så att barnet förstår vad en menar?
- Finns det en risk att en oroar barn om en ger dem för mycket information (t.ex. om föräldrarnas situation)?
- I vilka situationer kan vi låta bli att informera föräldrarna om innehållet i samtalet efter barnets önskan?
- Har ni egna frågor och reflektioner utifrån filmerna?

Diskutera tillsammans: Barns delaktighet

- Varför ska barn vara delaktiga?
- Hur ser vi på barns delaktighet i vår verksamhet? Hur avspeglar det sig i samtal med barn – eller konkret i dokumentationen av ett samtal?
- Hur vet vi att vi har pratat med barnet om rätt saker?
- Hur gör vi barn delaktiga i ett samtal? Dela med er av goda exempel.
- Diskutera checklisten för delaktighet, stämmer den med hur ni tänker? Saknas något? Hur skulle listan se ut om ni formulerade den själva?

Rätten att bli hörd och få föra fram sina egna åsikter gäller alla barn oavsett ålder, mognad eller behov av stöd.

Hur möter vi barns olika behov och säkerställer deras rättigheter hos oss?

Checklista för delaktighet – 6 snabba

- Informera barnet om vad mötet ska handla om (varför barnet är där) och vilka rättigheter det har i samtalet.
- Informera barnet om vad som kommer hända med det som sägs under samtalet och att det har rätt att säga nej, avbryta, ta en paus och ställa frågor.
- Fråga barnet hur det vill ha mötet och om du får ställa frågor/ prata om det du önskar prata om, exempelvis: *"Jag skulle vilja prata om det här, är det ok med dig att jag ställer några frågor om det?"*
- Beroende på ålder, fråga barnet om var de föredrar att ha mötet, exempelvis på neutral plats som ett fik, eller hos socialtjänsten.
- Kom ihåg att anpassa mängden information och svåra begrepp utifrån barnets ålder. Förklara gärna vad begrepp som utredning och insats betyder.
- Ta med redskap/knep för att göra barnet delaktigt, exempelvis Nallekort, Tre hus, böcker, penna och papper eller annat som kan det vara bra att ta till under mötet.

Reflektionsruta

- Vad tar ni med er från den här modulen?
- Vad kan ni utveckla och göra annorlunda i er verksamhet?
- Saknades något?

Modul: Efter ett samtal

Webbmodulen "Efter ett samtal" handlar om saker som kan vara bra att göra efter ett samtal, till exempel återkoppla till barnet och reflektera kring den information och de insikter en fått under samtalet.

I detta avsnitt ger vi förslag på hur ni i er arbetsgrupp kan arbeta med situationer som uppstår efter ett samtal.

FÖRBEREDELSE

- Titta på filmen "Vad bör en tänka på efter ett samtal".
- Läs igenom och välj ut vilka diskussionsövningar ni vill göra.
- Diskutera och reflektera tillsammans i teamet/arbetsgruppen.

ÖVNINGAR I DENNA MODUL:

- 12 diskussionsfrågor och en checklista

Hitta på egna diskussionsfrågor!

Skriv ned frågor och tankar som du/ni får när ni tittar på filmerna. Det kan exempelvis vara frågor som ni vill fördjupa er i eller diskutera i gruppen utöver de som finns nedan.

Diskutera tillsammans

- I filmen "Vad bör man tänka på efter ett samtal" pratar panelen om att "blanka kartan". Vad betyder det och hur gör ni för att blanka kartan?
- Hur avslutar ni samtal hos er? Har ni särskilda rutiner som ni följer, eller hur gör ni? Dela med era av goda exempel.
- Brukar ni återkoppla till barnet efter ett samtal? Hur gör ni då?
- Hur tar ni tillvara på varandras kompetens och erfarenheter av att prata med barn inom er enhet?
- Hur och vid vilka tillfällen delar ni med er av "tyst kunskap" till varandra? Det kan till exempel vara sådant som man bara vet utifrån lång erfarenhet och gör utan att tänka på det.
- Hur kan ni stötta varandra i att känna större trygghet och säkerhet när ni pratar med barn?
- Hur ser ni till att barnsamtal blir av och att de prioriteras?
- Finns det policies eller rutiner hos er för att stärka barns röst i utredningar/behandling? Om ja, känner alla till dem?
- Finns det rutiner på er arbetsplats för att följa upp barns delaktighet i utredningar? Om ja, följer ni upp och utvärderar dem kontinuerligt?
- Hur sker samverkan internt för att göra barn delaktiga – från inkommen oro till avslutad insats?
- Hur ofta frågar ni er själva eller era kollegor efter ett samtal om ni nådde dit ni ville – eller vad ni var särskilt nöjda med? Om det inte redan finns, hur skulle ni kunna införa ett forum för att lyfta goda exempel?
- Har ni egna frågor och reflektioner utifrån modulens tema?

Checklista: Efter ett samtal – 3 snabba

Ta cirka 10 minuter efter ett barnsamtal:

- 1) Sammanfatta samtalet för dig själv och gör en bedömning av eventuell oro.
- 2) Fundera över:
 - Var det något i samtalet som inte gick så bra?
 - Är det något du behöver tänka på eller fråga vidare kring vid nästa tillfälle?
 - Någon reaktion hos barnet som du inte fångade upp?
 - Hur lyckades du göra barnet delaktigt i samtalet? Något som du är särskilt nöjd med?
- 3) Be om handledning eller prata med kollegor om det är något du behöver hjälp att komma vidare med eller bara vill dela med dig av.

Reflektionsruta

- Vad tar ni med er från den här modulen?
- Vad kan ni utveckla och göra annorlunda i er verksamhet?
- Saknades något?

Modul: Fördjupning

I detta avsnitt ger vi förslag på hur ni i er arbetsgrupp kan arbeta med situationer som uppstår efter ett samtal.

Diskutera tillsammans

FÖRDJUPNINGSOVNINGAR ATT DISKUTERA I ARBETSGRUPPEN/TEAMET

Nedan ges några exempel på frågor som ni kan fördjupa er i. Till varje övning finns en referens till en studie som någon eller alla i gruppen kan få till uppgift att läsa innan ni träffas för att diskutera frågorna. (Det går såklart även bra att göra övningarna utan att läsa studierna).

Diskutera hur ni ser på de frågor som tas upp och vilka förhållningssätt ni har i er arbetsgrupp/team? Om era förhållningssätt skiljer sig åt i gruppen, hur avspeglar det sig och vilken betydelse får det för er verksamhet?

Rollkonflikt

Zosky lyfter i sin studie "Wearing Your Heart on Your Sleeve" att socialsekreterare har två samspelande konflikter att hantera i barnavårdsärenden. Den ena handlar om hur man uppfattar sin yrkesroll och den andra om vilka värderingar man utgår ifrån. Zosky talar om begreppen "agent of control" och "agent of help", vilka illustrerar motsättningen mellan att å ena sidan utöva kontroll och å andra sidan hjälpa och stötta.

- Vilka intressekonflikter kan de två rollerna ge upphov till – och vilka konsekvenser kan det leda till?
- Dela med er av era erfarenheter och fundera över hur ni kan stötta varandra i att hantera dessa roller och de eventuella intressekonflikter som kan uppstå i arbetsgruppen.
- Om era personliga förhållningssätt skiljer sig åt inom gruppen – hur avspeglar det sig i verksamheten och vad får det för konsekvenser?

Referens:

Zosky, D. (2010) Wearing Your Heart on Your Sleeve: The Experience of Burnout Among Child Welfare Workers who are Cognitive versus Emotional Personality Types. *Journal of Public Child Welfare*, 4, 117-131.

Barns delaktighet och tidsbrist

En av Socialdepartementets utredningar av den sociala barnvården visade att utredande socialsekreterare i snitt lägger 2% av sin arbetstid på barnsamtal. Samtidigt poängteras att det inte är möjligt att göra en bra utredning utan att skapa en bra relation med barnen.

- Vilka arbetsförhållanden styr den tid vi lägger på barnsamtal hos oss? Strukturella, organisatoriska eller individuella?
- Hur kan vi möjliggöra att mer tid läggs på barnsamtal hos oss? Vad krävs?
- Hur ser vi på relationen mellan barns delaktighet och resultat av utredningar hos oss? Vilken betydelse har det?
- Dela med er av exempel och erfarenheter från situationer när det både blivit riktigt bra resultat och när det blivit mindre bra resultat. Hade det sett annorlunda ut om barnet varit mer eller mindre delaktigt?

Referens:

Socialdepartementet (2017). Barnets- och ungdomens reform – Förslag för en hållbar framtid. Slutrapport från den nationella samordnaren för den sociala barn- och ungdomsvården.

Barnsamtal på vuxnas villkor

Anneli Larsson avhandling "Interviewing child witnesses" handlar om att professionella barnsamtal ofta sker på vuxnas villkor med liten möjlighet för barnet att påverka. Författaren lyfter bland annat barns vilja att leva upp till vuxnas förväntningar och att barn inte har samma förmåga som vuxna att uttrycka sig och komma ihåg detaljer från en situation. Ytterligare en faktor som har betydelse för utfallet, är hur den professionelle samtalar med barn. Det kan till exempel handla om att för mycket information förmedlas till barnet eller att man ställer för många frågor samtidigt.

- Hur gör vi i vår arbetsgrupp för att undvika att barnsamtal blir på vuxnas villkor?
- Hur kan vi underlätta för barn att uttrycka sig utifrån sin förmåga?
- Dela med er av tips och erfarenheter av hur ni gör för att samtal ska bli på barnets villkor.

Referens:

Larsson, A. (2005). Interviewing child witnesses. Göteborg: Department of psychology Göteborgs universitet

Relationen som kompetens

Sjögren har i sin avhandling "Med relationen som redskap" studerat relationens betydelse för klientarbete inom socialtjänsten. Resultaten visar bland annat att socialsekreterares professionella utveckling påverkar hur relationen till klienterna utformas, bland annat genom att de tar ett tydligare kommando över relationen eller att de vågar vara mer personliga. "Det professionella lugnet innebär att mötet kan utformas på ett personligt sätt, exempelvis genom att bygga lego eller att bara lyssna"

- Hur ser ni på relationens betydelse i klientarbetet? Som ett medel att inhämta kunskap, som ett mål i sig, som kärnan i processen eller något som bör undvikas?
- Känner ni igen er i resultaten att erfarenheten och det professionella lugnet underlättar för att utforma relationer med klienter? Dela med er av era erfarenheter.
- Vad skulle ni kunna göra i ert team/arbetsgrupp för att främja ett "professionellt lugn" i syfte att bli tryggare i att utforma relationer i klientarbetet?

Socialsekreterarna i Sjögrens studie uttrycker att relationen är själva grunden i det sociala arbetet, men att det är det en balansgång och gränsdragning mellan att våga gå nära och att hålla distans. Att ha en nära men professionell (distanserad) relation till klienterna är viktigt. Samtidigt, menar Sjögren, handlar det inte om att vara privat, personlig eller professionell utan om att förhållningssättet ska passa klienten och socialsekreterarens personlighet.

- Vilket förhållningssätt har ni i ert team/arbetsgrupp till denna balansgång och gränsdragning, mellan att gå nära och hålla distans? När går man över gränsen åt det ena eller andra hållet? Vad händer då? Och hur lär man sig var gränsen går?
- Diskutera vilka faktorer som bidrar till en god respektive dålig relation. Vad kan vi göra mer av, och vad bör vi undvika, om vi vill utforma goda relationer med våra klienter?
- Hur kan vi konkret använda relationen som redskap när vi samtalar med barn?

Referens:

Sjögren J. (2018). Med relationen som redskap? Om socialsekreterare, klientarbete och professionalitet i socialtjänsten. Linköping: Filosofiska fakulteten.